

Udviklet i samarbejde mellem Meeqqat Ikiortigit – Red
Barnet Grønland og PiSiua, Det Grønlandske
Kriminalpræventive Råd

CHAT PAARALUGU

Klassetrin: 4.-7.

Indhold

Kære underviser	3
Øvelse 1: Brainstorm	4
Øvelse 2: Chat	5
Øvelse 3: Brevkassen	6
Øvelse 4: Video-case	7
Øvelse 5: Hvad synes I?	8
Øvelse 6: Quiz om loven	9
Øvelse 7: Er det ok?	11
Øvelse 8: YouTube-præsentationer	12
Øvelse 9: Interview hinanden	13
Øvelse 10: Ideer til trivsel	14
Øvelse 11: Klassens gode råd og regler	15
Kontaktoplysninger	18

Kære underviser

Materialet her handler om livet på mobilen og internettet, og eleverne kan med øvelserne arbejde med de forskellige scenarier, som onlinelivet kan indebære. Undervisningsmaterialet kan bruges fleksibelt. Øvelserne egner sig særligt til fagene personlig udvikling, grønlandsk, dansk og samfundsfag.

Klassen kan lave en enkelt øvelse eller flere i træk.

Første gang materialet anvendes i klassen, er det godt at starte ud med brainstormøvelserne (øvelse 1 og 2, evt. i kombination). Her byder eleverne selv ind.

Under disse øvelser kan gode eksempler og oplevelser blive vendt i klassen og være med til at skabe en ramme for de senere øvelser.

Læreren kan selv vurdere, hvornår de mere konkrete, aktivitetsprægede øvelser (fra øvelse 3 og frem) skal gå i gang. Det kan være efter 30 minutter med brainstorm eller efter en hel lektion.

Øvelse 1

Brainstorm

Mulige fagområder:

- Grønlandsk
- Dansk
- Samfundsfag
- Personlig udvikling

Formål

Som indledning til Chat Paaralugu-undervisningen er det godt, hvis læreren starter med at vise interesse og forståelse for livet på mobil og internet, og for hvilken rolle de digitale medier spiller for de unge. Dette kan gøres ved en fælles brainstorm i klassen, hvor læreren kan tage udgangspunkt i nedenstående spørgsmål.

Lad eleverne byde ind med det, der falder dem ind og gå videre til næste spørgsmål eller øvelse, når behovet er til det. Her byder eleverne ofte ind med "... jeg har prøvet, at" og "engang skete der det...", og disse eksempler er rigtige gode at vende i klassen, så eleverne sammen kan reflektere over de forskellige scenarier, der kan opstå på internettet.

Støt endelig op om eleverne, når de byder ind med egne eksempler. Hvis de fortæller, hvordan de fortalte deres forældre om en ubehagelig oplevelse på internettet, så anerkend dem for deres handlen. Hvis en elev fortæller om en situation, som ikke er blevet løst, så snak om det sammen og hjælp eleven.

Øvelse 1 og 2 kan kombineres efter behov. Der behøver ikke være den store styring, læreren skal blot sikre, at alle har mulighed for at blive hørt og være opmærksom på, hvornår eleverne begynder at miste fokus og har behov for de mere konkrete øvelser (3-10).

Spørgsmål til de unge – brainstorm om gode og mindre gode ting på nettet:

Hvad betyder internettet for dig?

- Hvem vil du miste kontakt til, hvis du ikke kan bruge net og mobil?
- Er der sites og chatrooms, hvor man kun er sammen med andre unge? Er det naturlige mødesteder for unge?
- Er der forskel på, hvordan voksne og unge bruger de sociale medier som mødesteder?
- Er der forskel på, hvad vi skriver på nettet og siger til hinanden ansigt til ansigt? Hvad er forskellen? Er forskellen positiv eller negativ? Eller begge dele?
- Hvilke gode ting har du oplevet på nettet, fx i forhold til venskaber, spil eller andet?

Øvelse 2

Oqaloqateqarneq

Mulige fagområder

- Personlig udvikling

Formål

Denne øvelse går ud på at snakke i klassen om, hvorfor man skriver grimme ting til andre på internettet og mobilen. Formålet er skabe en dialog med eleverne, hvor de kan fortælle om, hvorfor man kan komme til at skrive ting, som er forkerte og som man kan komme til at fortryde.

Hele klassen: Læreren kan spørge ud i klassen, om der er nogen, som har prøvet at fortryde noget, de havde skrevet eller gjort på mobilen eller internettet. I sammenhæng med elevernes eventuelle svar kan læreren skrive nogle af følgende udsagn på tavlen, og spørge klassen om de kan genkende disse grunde. Læreren spørger supplerende klassen om, hvilke grunde der kan være for at gå over grænsen på mobilen. Læreren skriver elevernes svar med på tavlen.

Grunde til, at der opstår en konflikt over mobilen eller internettet

- Fordi man ikke fik talt om det i skolen
- Fordi man er såret og vil "hævne" sig
- Fordi man vil virke sej
- Fordi man lige fik lyst
- Fordi andre gør det
- For at få anerkendelse eller "likes"
- Fordi man har svært ved at tale rigtigt med personen
- Fordi man ikke ved, hvor ondt det gør på den anden

I klassen kan læreren styre en fælles brainstorm om disse årsager, og spørge ind til, hvad hvilke grunde man kan have til at skrive dumme ting på nettet. Det handler om at få en debat om ens handlinger på nettet, og øvelsen kan følges op af øvelser med et mere aktivt fokus, fx øvelse 3-10.

Øvelse 3

Brevkassen

Mulige fagområder:

- Grønlandsk
- Dansk
- Samfundsfag
- Personlig udvikling

Formål

I denne øvelse skal eleverne sætte sig i andres sted og øve empati og ansvar. Ofte er de unge i tvivl om, hvad de skal gøre, hvis noget om dem er blevet delt, eller hvis de selv har delt noget om andre, som ikke skulle være blevet delt. Den unge kan også stå i en situation, hvor en ven er sårbar og påvirket, fordi nogen har delt noget om dem eller skrevet om dem på nettet. Hvad skal man gøre?

I denne øvelse arbejder eleverne med dilemmaer, og de skal sammen snakke om løsninger på brevkassespørgsmål. Alle spørgsmål er rigtige brevkassespørgsmål skrevet af jævnaldrende, og denne oplysning må læreren gerne dele med eleverne, da det øger sandsynligheden for, at eleverne kan relatere sig til spørgsmålet.

Her er målet at forebygge krænkende adfærd, ved at eleverne lære at genkende krænkelser, lovovertrædelser og mobning.

Grupper: To og to, helst drenge og piger blandet. Gruppen trækker et brevkassespørgsmål og grupperne skal formulere et svar, som derefter tages op i klassen. Læreren kan anvende følgende hjælpespørgsmål, som kan hjælpe eleverne til at udforme et svar:

Hjælpespørgsmål

- Hvilket nummer har I trukket?
- Hvad handler spørgsmålet om?
- Hvad ville du gøre for at hjælpe personen, hvis det var din ven?
- Skal personen snakke med en lærer, forældre, politiet eller andre?

Eleverne får 15-20 minutter til at besvare brevkassespørgsmålet ud fra hjælpespørgsmålene ovenfor. Læreren spørger hver af grupperne, om hvad de har snakket om og fundet ud af. De to fra gruppen rejser sig og den ene læser spørgsmålet højt og derefter læser den anden gruppens svar højt. Lad de andre grupper byde ind, hvis de har supplerende løsningsforslag til brevkassespørgsmålet og vend dem i klassen. En udvidelse af øvelsen kan være, at når øvelsen er gennemført, får eleverne mulighed for selv at formulere et spørgsmål uden navn på afsender, og derefter tages klassens egne dilemmaer op på samme måde i en senere time.

Øvelse 4

Video-case

Mulige fagområder:

- Grønlandsk
- Dansk
- Samfundsfag
- Personlig udvikling

Formål

Øvelsens formål er at skabe dialog med eleverne om krænkelser på internettet. Hvordan føles det at være den, det går ud over? Hvordan kan man hjælpe en ven? Hvordan kan man undgå selv at dele noget om andre? Læreren kan i forbindelse med filmen understrege, at det er ulovligt at dele intime billeder og videoer om andre. På denne måde kan samfundsfag være relevant, fordi eleverne lærer om lovgivningen ligesom grønlandsk eller dansk kan være relevant, fordi man analyserer et medieprodukt.

Hele klassen ser videoen, som viser en piges skoledag. Der er blevet ulovligt delt krænkende/intime billeder af pigen, som hun havde sendt til sin kæreste. Se filmen "Er du blevet delt?" i klassen:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=19&v=TGwbP4cm5rE

Klassen ser klippet sammen og derefter skal eleverne i grupper på tre-fire personer – drenge og piger blandet – besvare et af disse spørgsmål. En fra gruppen trækker et af spørgsmålene, så hver gruppe besvarer forskellige spørgsmål.

Læreren vil herefter høre svarene fra grupperne samlet på klassen.

Spørgsmål til eleverne

Hvad skete der på pigens første skoledag?

- Hvad tror I, der kan være sket? Hvad har personen oplevet, og hvad ved de andre på skolen?
- Er der sket noget ulovligt? Hvis ja, hvad er så ulovligt?
- Hvordan tænker I, at personen er blevet påvirket? Hvilke følelser gennemlever personen måske, både i forhold til sig selv, sine venner, forældre, fremtid?
- Hvad kunne man gøre, hvis det var ens egen ven, som er den udsatte i filmen?

Øvelse 5

Hvad synes I?

Mulige fagområder

- Personlig udvikling

Formål

Øvelsens formål er at skabe dialog med eleverne om, hvordan følelser, respekt og selvværd kan spille en rolle på internettet. Øvelsen sigter mod at træne eleverne i at tænke bevidst over deres færden på internettet, for det er ikke altid let at være ung på nettet.

Stil stole i en cirkel. Sørg for, at der hele tiden er en stol mere end antallet af deltagere. Når de unge er klar, læser du en række udsagn op (se eksempler). Hvis man er enig, bliver man siddende på sin stol. Hvis man er uenig, flytter man sig over på en tom stol (flere kan flytte sig). Hvis man er usikker, bliver man siddende på sin stol med armene over kors.

Spørg de unge om deres valg. Lad der være plads til diskussion. Vær tydelig og sig, at der ikke skal kommen upassende kommentarer. Alle skal føle sig trygge. **Vælg udsagn, som passer til gruppen** – begynd med noget neutralt som fx:

Neutrale udsagn

- Jeg kan godt lide vejret om vinteren
- Hvis jeg ikke har min mobil, går jeg i panik

Fortsæt med stærkere udsagn om grænser, adfærd og internet:

Spørgsmål

- Jeg bruger dagligt enten mobil, tablet eller computer
- Det er fedt at kunne skrive med sine venner på mobilen eller internettet
- Har du prøvet at blive ked af det over noget nogen har skrevet eller gjort mod dig på mobilen eller internettet?
- Kan det være svært at sige undskyld, hvis man har overtrådt andres grænser på nettet?
- Har du prøvet at skrive eller gøre noget på mobilen eller internettet, som du har fortrudt?
- Er det svært at vide, om man overskrider andres grænser, hvis man kommunikerer på mobilen eller nettet?
- Har du prøvet at være i tvivl om, hvad du skulle gøre eller svare på mobilen eller internettet i en ubehagelig situation?
- Snakker du tit med dine forældre om hvad der sker på mobilen, i spil eller på internettet?

Øvelse 6

Quiz om loven

Mulige fagområder

- Samfundsfag
- Personlig udvikling

Formål

Her er det formålet at oplyse eleverne om, hvad der er lovligt, og hvad der er ulovligt. Denne øvelse kan bruges i fx samfundsfag, da eleverne lærer om samfundets love og regler. Denne øvelse er vigtig, fordi eleverne skal kende til, hvad der er lovligt og ulovligt under de andre øvelser. Sætningerne med rød er falske, mens de grønne er sande. Eleverne ser ikke disse farver, da de selv skal gætte.

Efter den indledende brainstorm, kan læreren tydeligt stille lovgivningen op for eleverne. Det vil være en god ide, for de følgende øvelser skal træne eleverne i at kunne genkende ulovlige handlinger på nettet, og hvordan man kan reagere på disse.

Øvelsen kan både laves, hvor lærerne skriver udsagnet på tavlen, og eleverne byder ind med deres gæt, eller hvor eleverne sidder for sig selv og skal "quizze" ved at skrive, hvad de tror, er sandt og falsk – læreren går rundt og hjælper med at forstå teksten.

Sandt eller falsk – hvad siger loven?

Man har altid ret til at dele billeder af andre. Det betyder, at det er lovligt at dele billeder af andre uanset hvad.

Det er ulovligt at dele billeder af andre i private situationer, medmindre man har fået tilladelse fra personen på billedet.

Det er lovligt at dele billeder af andre, hvis de er nøgne på billedet. Så er personen selv ude om det.

Det er ulovligt at dele billeder og film, der ydmyger andre eller krænker deres privatliv.

Det er ulovligt at dele et billede af en person under 18 år, hvis det viser seksuelle handlinger. Det hører under børnepornografi.

Hvis nogen først har delt et nøgenbillede med mig, så må jeg beholde det, selvom de senere siger, at jeg skal slette det.

Man må gerne dele et billede af sig selv med seksuelle handlinger med sin kæreste eller nære ven, hvis man er over 15 år. Hvis man har modtaget det, må det aldrig deles videre. Hvis afsenderen beder om, at man sletter det, så skal man slette det. Hvis man er blevet bedt om at slette det, så er det ulovligt at beholde det.

Videre arbejde med øvelsen: **Øvelse 7**

Øvelse 7

Er det ok?

Mulige fagområder

- Samfundsfag
- Personlig udvikling

Formål

Når "Sandt eller falsk"-quizzen er færdig, så kan det være en god ide at lade eleverne selv foreslå eksempler på, hvad der er ulovligt.

Hvad kan fx være en situation, som ydmyger eller krænker en persons privatliv? Kan det være ulovligt at filme en person i en udsat situation, hvor personen mobbes, og derefter dele filmen rundt for at ydmyge? – Ja.

Dette kan skabe en debat om, hvad der god stil at gøre mod andre og understrege, at det kan være ulovligt at tage billeder og videoer af andre, hvis de ikke har lyst til det. Hvis eleverne har svært ved at finde på eksempler, hvor grænserne overskrides, så kan læreren spørge ud i klassen med eksempler.

Spørgsmål til eleverne

Er det ok at...

- Tage en selfie med en ven og bruge det som profilbillede uden at spørge vennen, om det er OK?
- Filme en klassekammerat, som man kan se andre spænder ben for, så personen falder og slår sig? Må man dele det rundt?
- Tage billeder af andre, mens de skifter i idræt?

Øvelse 8

YouTube-præsentationer

Mulige fagområder:

- Grønlandsk
- Dansk
- Samfundsfag
- Personlig udvikling

Formål:

I denne øvelse lærer eleverne at analysere film ved at undersøge, hvilke temaer der er i filmen. Eleverne skal forholde sig til 3 små film, og sammen udvælge den, som er mest interessant til at fremlægge om. Eleverne kan her perspektivere til det, de har lært i de andre øvelser om venskab, respekt, lovgivning og grænser.

Læreren danner grupper på to-tre deltagere eller ved at eleverne får et tal tildelt og derefter placerer sig efter tallet (alle med tallet 1 sidder sammen og alle med tallet 2 sidder sammen, osv.)

1. Grupperne tildeles en YouTube-film fra Sikker Chats YouTubekanal:

https://www.youtube.com/channel/UCzBNM6T0cCOwumeltxL3rcg/videos?view=0&sort=dd&shelf_id=0

2. Grupperne ser de tre film og vælger én, de vil lave en præsentation om til de andre i klassen.
3. Grupperne besvarer alle følgende spørgsmål som bruges til fremlæggelsen. Gruppen viser filmen og fremlægger deres svar på spørgsmålene:

De tre film

- Hvad var temaet i de to andre film?
- Hvorfor valgte I denne film at præsentere?
- Hvad var temaet for denne film?
- Hvad er den vigtigste eller de vigtigste pointer fra filmen?

Øvelse 9

Interview hinanden

Mulige fagområder

- Grønlandsk
- Dansk
- Samfundsfag
- Personlig udvikling

Formål

I denne øvelse anvender eleverne selv medier og producerer en kort video. De leger "journalist" og skal stille hinanden spørgsmål, og derefter skifte roller. Eleverne træner her færdigheder i medier og øver sig i at formulere deres egne holdninger og løsninger på de problemer, der kan opstå på internettet.

Brug jeres tablets eller telefoner til at lave en video. I grupper på to skal eleverne interviewe hinanden i en kort video, som bagefter kan vises i klassen, og klassen kan sammen snakke om de forskellige emner, som er med i videoerne.

De to elever interviewer hinanden, og bagefter vises filmene til resten af klassen. Filmene kan eventuelt også vises til et arrangement, hvor forældrene deltager, åbent hus eller klassefest med forældrene, hvis eleverne synes, det er en god ide.

Interviewspørgsmål:

- Hvad synes du, er nogle af de bedste ting ved internettet, telefonen og sociale medier?
- Hvad synes du, kan være dårligt ved internettet, telefonen og sociale medier?
- Hvilke ideer har du til at undgå, at du sårer eller gør andre kede af det på telefonen, internettet eller på de sociale medier?

Øvelse 10

Ideer til trivsel

Mulige fagområder:

- Grønlandsk
- Dansk
- Samfundsfag
- Personlig udvikling

Formål:

I denne øvelse arbejder eleverne med det, de har lært i de andre øvelser, og skal i grupper arbejde om at finde på gode råd og regler om, hvordan man kan færdes sikkert på internettet. Øvelsen er en kortere udgave af øvelse 11.

Læreren spørger eleverne i klassen om, hvilke sociale medier de bruger – skriv dem alle op på tavlen og skriv dem derefter på lapper af papir.

1. Del eleverne i mindre grupper med 3-4 elever i hver. Gruppen trækker et papir, hvor der er skrevet fx "Facebook" eller "Instagram" som de vil tage udgangspunkt i og herefter svare på tre arbejdsspørgsmål.
2. Grupperne fremlægger deres svar i klassen. Underviseren faciliterer en proces omkring realisering og eventuelt tilpasning af gruppernes initiativer/aktiviteter.

Arbejdsspørgsmål:

- Hvad skaber trivsel på sociale medier?
- Hvilket initiativ/hvilken aktivitet på et socialt medie ville styrke trivslen?
- Hvordan kan det initiativ/den aktivitet gennemføres?

Øvelse 11

Klassens gode råd og regler

Mulige fagområder:

- Grønlandsk
- Dansk
- Samfundsfag
- Personlig udvikling

Formål:

For både mellemtrinnet og ældstetrinnet er det vigtigt at fokusere på den fælles kultur, som klassen har. Derfor afsluttes hvert undervisningsforløb med, at klassen sammen formulerer et fælles regelsæt eller værdisæt, hvor eleverne sammen aftaler, hvilke regler man i klassen har for at forebygge digital mobning og digitale krænkelser.

For at skabe et godt miljø omkring børn og unges sociale liv på nettet, er det en god idé at lave fælles regler. Brug denne konkrete vejledning til at udvikle regler for god stil i dine klasser.

Arbejdet med klassens regler er en treleddet proces, bestående af dialog, regeludvikling og formidling. Det centrale er elevernes holdnings- og erkendelsesudvikling i processen. Derfor er det vigtigt, at reglerne tager udgangspunkt i elevernes egne oplevelser af, hvad god stil på mobil og internet er.

Gode råd og regler 1

Med hjælp fra læreren, skal eleverne selv finde eksempler på negative oplevelser og udvikle ideer til forebyggende adfærd.

Klassens regler kan derefter laves til en plakat, hænges op i klassen og formidles til forældre. Et oplagt tema i forbindelse med opfølgende aktiviteter er en diskussion blandt eleverne om forældrenes rolle.

Klassens regler bør drøftes og tages op til revision mindst en gang om året.

Læreren deler klassen op i grupper. I første runde (dialogrunden) fortæller de hinanden om positive og negative oplevelser med kommunikation på mobil og internet og noterer stikord.

Gruppespørgsmål 1. runde.

Fortæl kort om...

- En god oplevelse med kommunikation online
- En dårlig oplevelse med kommunikation online

De mest centrale historier fra grupperne tages op i klassen. Med læreren som guide identificeres forskellige former for positive og negative ting ved at være online.

Gode råd og regler 2

På baggrund af de forskellige oplevelser, klassen har identificeret, går eleverne tilbage i grupper og drøfter ideer til forebyggende adfærd og god stil. Grupperne formulerer råd og regler til hvert eksempel.

Gruppespørgsmål 2. runde.

Hvad mener I, at børn og unge kan gøre?

- Hvad kan man gøre for, at klassen bruger onlinekommunikation på en god måde?
- Hvad kan man gøre for at undgå konflikter og mobning?
- Formulér de 5 vigtigste råd til andre børn og unge

Gruppernes råd og regler fremlægges i klassen. Sammen med læreren udvælger klassen de 5-8 vigtigste råd, som derefter udgør klassens gyldne regler for internet og mobiltrafikken.

Eksempler på elevers gode råd og regler – læreren kan hjælpe eleverne på vej med disse, hvis der er behov for det:

Konflikter og mobning

- Svar aldrig på grove eller sårende beskeder
- Undgå at hævne dig, du starter bare en ond cirkel
- Lad være med at 'like' nedgørende opslag

Privatliv og billeder

- Man skal spørge og få samtykke, før man deler andres billeder
- Omtanke med billeder – ikke lægge ind med for lidt tøj
- Tænk over, at billeder på nettet kan misbruges
- Tænk over hvem du ansøger/accepterer på sociale medier
- Giv aldrig dine venners mobilnumre videre

Generelt

- Tænk over, hvornår det er OK at bruge mobilen (i klassen? I bussen?)
- Brug ordentligt sprog (tal i samme tone, som du gerne vil have svar)
- Koder: Husk at skifte jævnligt
- Virus via spil: Lad være med at sige ja til alt!
- Tænk før du giver personlige oplysninger om dig selv på nettet
- Tænk over, at der er nogen, der ikke er dét, de giver sig ud for at være på nettet

Forældre

- Unge vil gerne have, at forældre er med i deres netliv, men ikke for meget!

De fælles klasseregler laves til en plakat med klassens særlige layout og formidles til alle relevante parter, herunder:

Formidling af regler

- Plakat til klassen
- Kopi til forældre, sammen med elevernes kommentarer til forældrenes rolle
- Kopi til kontaktførelse med henblik på, at emnet drøftes på næste forældremøde
- Kopi til relevant skolepersonale: SSP, AKT, skolebestyrelse, skoleblad med videre

Opfølgning

Revidering af reglerne: Klassens regler bør drøftes og revideres en gang om året. Som opfølgende aktivitet kan klassen for eksempel drøfte forældre- og læreres rolle i forhold til mobning online. Hvordan kan vi bruge de voksne, når der er digital mobning? Kommentarerne sendes med hjem og/eller tages op på forældremøde.

Udviklet i samarbejde mellem Meeqqat Ikiortigit – Red
Barnet Grønland og PiSiu, Det Grønlandske
Kriminalpræventive Råd

Kontakt

PiSiu, Det Grønlandske Kriminalpræventive Råd

Mail: dkr@dkr.dk

Tlf: +299 365125

Meeqqat Ikiortigit, Red Barnet Grønland

Mail: info@redbarnet.gl

Tlf: +299 563406